

Handläggare

Anja Karlsson

Telefon: 0850828734

Till

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

2023-04-25 p. 11

Utredning av retursystem för muggar och matlådor för avhämtning och leverans samt gemensamma pantsystem för dricksglas under evenemang

Förvaltningens förslag till beslut

1. Godkänna avrapportering av budgetuppdragen om retursystem för muggar och matlådor för avhämtning och leverans samt gemensamma pantsystem för dricksglas under evenemang.
2. Uppdra åt Stockholms stads centrum för cirkularitet att utgöra ett stöd för att främja och underlätta utvecklingen av retursystem inom stadens egen organisation.
3. Översända ärendet till servicenämnden, utbildningsnämnden, stadsdelsnämnderna, idrottsnämnden, kulturnämnden, äldrenämnden och trafiknämnden.

Sammanfattning

Miljöförvaltningen har under 2022 utrett två budgetuppdrag kopplat till retur- och pantsystem för matlådor och muggar/drucksglas. Utredningen visar att möjligheterna för retur- och pantsystem i Stockholm i hög grad påverkas av kommande lagkrav. Från och med 1 januari 2024 ska den verksamhet som tillhandahåller dryck i en engångsmugg respektive snabbmat i en engångsmatlåda erbjuda sina konsumenter möjlighet att få maten eller drycken serverad i en återanvändbar matlåda eller mugg. Kravet omfattar verksamheter som exempelvis restauranger, festivaler och andra evenemang, caféer, foodtrucks och livsmedelsbutiker.

Utredningen huvudsakliga slutsatser är:

- att det kommande lagkravet kommer att driva på etableringen och utvecklingen av retur- och pantsystem för både matlådor och muggar/drucksglas i Stockholm.
- att lagstiftaren lämnar åt marknadens aktörer att utforma fungerande retur- och pantsystem och att ett flertal system

troligen kommer växa fram i Stockholm då olika verksamheter har olika förutsättningar.

- att Stockholms stad inte kan rekommendera ett visst retur- eller pantsystem framför ett annat av konkurrensskäl.
- att Stockholms stad på olika sätt kan främja och underlätta utvecklingen av retur- och pantsystem framöver, både för egna verksamheter och Stockholms berörda näringsidkare. Stadens upphandlings- och inköpsprocess, informationskanaler mot Stockholms näringsliv och stadens evenemangsverksamhet är viktiga verktyg i arbetet.
- att Stockholms stads centrum för cirkularitet kan utgöra ett stöd för att främja och underlätta utvecklingen av retursystem inom stadens egen organisation.
- att det är viktigt att säkerställa att de återanvändbara matlådorna och muggarna cirkulerar tillräckligt många gånger och går att materialåtervinna i dess slutskede.

Bakgrund

Kommunfullmäktige gav i budget för 2022 i uppdrag till miljö- och hälsoskyddsnämnden att tillsammans med trafiknämnden utreda möjligheten med retursystem för muggar och matlådor som kan användas av verksamheter där mat kan köpas för leverans eller avhämtning. Miljö- och hälsoskyddsnämnden fick samtidigt i uppdrag att tillsammans med kulturnämnden och kommunstyrelsen utreda möjligheten att alla större evenemang på stadens mark inför gemensamma pantsystem för dricksglas.

En minskad användning av engångsförpackningar är i linje med målen i Stockholms stads Miljöprogram 2020 – 2024 och stadens handlingsplan för en hållbar plastanvändning 2022–2026. Handlingsplanen syftar till att skapa hållbara cirkulära plastflöden inom Stockholms stad genom att bland annat minska plastanvändningen och minska förbränningen av fossil plast.

Ärendets beredning

Uppdragen har genomförts av en projektgrupp bestående av representanter från miljöförvaltningen och trafikkontoret med stöd av kulturförvaltningen och stadsledningskontoret. Därtill har dialog förts med en bredare grupp representanter från serviceförvaltningen, stadsdelsförvaltningar, utbildningsförvaltningen och Visit Stockholm för att ringa in Stockholms stads möjligheter kopplat till retursystem.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Miljöförvaltningen ser positivt på kommande lagkrav och en utveckling av retursystem för matlådor och muggar för att minska mängden engångsförpackningar från mat och dryck.

Engångsförpackningar, som oftast innehåller fossil plast, blir snabbt avfall och ger då upphov till utsläpp av växthusgaser vid avfallsförbränning. Plasten i avfallsförbränningen är idag en av de främsta källorna till växthusgasutsläpp i Stockholm. Att minska mängden plast i avfallet är därför en viktig åtgärd för att staden ska nå sina klimatmål. Därtill är engångsmatlådor och engångsmuggar två av de vanligaste skräpföremålen i vårt samhälle. En övergång till retursystem kan således även bidra till en minskad nedskräpning.

Att engångsplastdirektivet implementeras stegvis och att lagstiftningen successivt skärps till att omfatta fler engångsprodukter i plast och fler verksamheter ser förvaltningen som fördelaktigt. De åtgärder som nationellt beslutats till följd av engångsplastdirektivet bidrar till genomförandet av Stockholms stads handlingsplan för hållbar plastanvändning och ökar kunskapen om plastens utmaningar bland invånare och näringsliv.

Val av material för de återanvändbara matlådorna och muggarna samt hur många gånger matlådorna och muggarna cirkulerar i retursystemet ser förvaltningen som särskilt viktiga aspekter att bevaka i utvecklingen framåt. Det råder stor konsensus i litteraturen att återanvändbara förpackningar är det mer hållbara alternativet, men det är under förutsättning att de används tillräckligt många gånger. Genomförda studier visar att återanvändbara matlådorna och muggarna i plastmaterial snabbast uppnår miljönytta jämfört med engångsalternativen. Att säkerställa att den återanvändbara matlådan eller muggen i plast, eller andra material, går att återvinna vid dess slutskede anser förvaltningen som angeläget för att säkerställa ett helt cirkulärt system.

Förvaltningen ser att kunskap om kommande lagkrav behöver spridas till berörda förvaltningar och bolag inom staden för att underlätta utvecklingen av retursystem och för att säkerställa efterlevnad av lagkravet från och med 2024. Förvaltningen ser positivt på att nyetablerade centrum för cirkularitet kan utgöra en stödfunktion för att främja utvecklingen av retursystem inom stadens egen organisation framöver; för att underlätta för de egna verksamheterna som omfattas av lagkravet, för enhetlighet i berörda upphandlingar och för tydlighet i kommunikationen mot Stockholms berörda näringsidkare.

Förvaltningen välkomnar också möjligheten för Stockholms stad att gå före och utgöra ett gott exempel för andra, exempelvis genom att genomföra pilotprojekt för retursystem på evenemang.

Anna Hadenius
Förvaltningschef

Malin Täftefur
Avdelningschef

Bilagor

Rapport ”*Utredning av retursystem för muggar och matlådor för avhämtning och leverans samt gemensamma pantsystem för dricksglas under evenemang*”